№ 29 (177) Vilnia, 20 kastryčnika 1938 h. Hod XI.

Chryścijanskaja DUMKA

BIEŁARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC

Bankroctva fikcyjaŭ

(Da prablemy samaaznačeńnia narodaŭ).

Fikcyja — heta niešta vydumanaje, što isnuje tolki ŭ ujavie, a nie ŭ sapraŭdnaści. Na hetkaj padstavie—na padstavie fikcyjaŭ, pabudavany ŭ Eŭropie, asabliva ŭ siaredniaj jaje čaści i na ŭschodzie, ciapierašni palityčny ład. Ab hetaj fikcyi „Gazeta Polska" z 24 vieraśnia siol., tasujučy jaje da Čechasłavaččyny, piša hetak. — Fikcyjaj było ćvierdžańnie tych, što, ŭstanaŭlajučy dvaccać hadoŭ tamu hranicy Čechasłavaččyny, ujaŭlali sabie, što ŭ časy silnaha adradžeńnia nacyjanalnych pačuććiaŭ i ŭzrostu damahańniaŭ narodaŭ samaznačeńnia budzie mahčyma stvaryć u siaredniaj Eŭropie paradak i ŭstanavić palityčny ład, abyjmajučy ŭ vialikuju dziaržavu abšary, zasielenyja żbitaj masaj narodu roznarodnych nacyjanalnaściaŭ.

I sapraŭdy, padziei ŭ mižnarodnaj palitycy apošnich časaŭ paćvierdzili, što ani ŭnutranaja militarnaja siła hetkaj dziaržavy, ani „adpaviednaja" prapahanda, kab cely śviet pavieryŭ, a z im i niedziaržaŭnyja narody, što jany nie źjaŭlajucca asobnymi narodami,—pryrodnaha prava samaaznačeńnia narodaŭ nie skasavała i nie zahłušyła.

Historyja ŭčarajšaj Čechasłavaččyny — heta palityčnaja lekcyja dla dziaržaŭ i pakaźnik na vialikuju fikcyju SSSR. Hetaja dziaržava—imperyja taksama abapiortaja na fikcyi „dabravolnaści" federacyjnaha sajuzu roznarodnych narodaŭ, asabliva Ukrainskaha, Biełaruskaha i narodaŭ kaŭkazkich, jakija ŭžo dvaccać hadoŭ u kryvavych mukach baroniać svajo pryrodnaje prava na samaaznačeńnie. Jak u siaredniaj Eŭropie, taksama i tam na eŭrapejskim uschodzie — u imperyi SSSR, ani ŭnutranaja militarnaja siła, ani „adpaviednaja" prapahanda, kab cely śviet pavieryŭ, a z im i paniavolenyja narody, što jany dabravolna ciapier žyvuć u federacyjnym sajuzie pad sučasnaj firmaj rasiejskaj imperyi SSSR, dzie pravodzicca palityka rasiejskaj asymilacyi, — pryrodnaha prava samaaznačeńnia narodaŭ nie skasavała i nie zahłušyła. Paniavolenyja narody ŭ SSSR, u hetym liku i narod Biełaruski, svajho pryrodnaha prava na samaaznačeńnie nie zraklisia i ŭściaž imknucca da svajho samastojnaha bytu, damahajučysia realizacyi prava samaaznačeńnia.

Kazioł i pastuch

Kazioł rahaty, z baradoj,
Hulaŭ na pašy z hramadoj.
Spačatku — žarty, žarty —
A pośle, jak asioł, uparty
Nia tolki što byka —
Kazioł-Mikita pastucha,
Ŭ ziamlu upioršy nohi,
Żbiraŭsia brać na rohi.
A pośle ŭžo taki byŭ tołk,
Što k nočy cely połk
Na bujnaha Kazła żbirali,
Jak ŭ chleŭ dabytak hnali.

Až raz pastuch, prypiorty ŭ płot,
Ratujučy žyvot,
Na žartach nie paznaŭšyś,
Ŭ haraččy razahnaŭšyś,
Jak hvaznuŭ ŭ łob dubinaj
Pa mudraści kaźlinaj —
Dyk kurta naš, jak łoh,
Kaściej sabrać nia moh!

—o—

Chto jak kazioł badziecca —
Na horšaha narviecca.

V. Advažny.

Čamu heta tak?

Viedama, što mnohija biełarusy kataliki, sialanie, ličać siabie palakami: bo jany ŭzhadavanyja na polskaj kultury, a ciapier, vidziačy niaprychilnaść da biełaruskaści i čujučy: „my naród polski“, — ničoha dziŭnaha, što hetak dumajuć. Tym bolš, što jany časta miašajuć jašče razam i relihiju i narodnaść i dziaržaŭnaść. Pry takich abstavinach trudna ad ich spadziavacca biełaruskaj śviedamaści.

Ale bolš dziŭnym moža zdavacca toje, čamu heta niekatoryja biełarusy ludzi z adukacyjaj, ludzi intelihientnyja, ludzi majučyja jakujuści dolu krytycyzmu — taksama ličać siabie palakami? Čym heta vytłumačyć?

Moža jany heta robiać dla kavałka chleba, a moža dla ludzkoha voka? Ci moža jany, choć z adukacyjaj, ale jany vučanyja pieravažna kožny ŭ svajej specyjalnaści, a što da narodaznaŭstva, asabliva što datyčyć paznańnia Biełaruskaha narodu, to jany tut trymajucca niejkich pamyłkovych pahladaŭ na žyćcio narodnaje?

Mahčyma, kali nie adna, to druhaja tut zachodzić pryčyna. Ale što-ž! Ludzi, jak ludzi — majuć svaje słabaści.

Niekatoryja (heta datyčyć pieravažna sialan) nie pryznajucca da biełaruskaści, ale pryvodziać takija niedarečnyja dokazy, jak napr.: „čamu biełarusy nia majuć svajej dziaržaŭnaści“.

Jany jduć za hołasam tych, katoryja zusim nie pryznajuć biełarusaŭ, jak asobnaha narodu, a na biełaruskuju movu kažuć, što heta tolki „gwara“. Vidać, jany ličać biełarusaŭ častkaj polskaha narodu, jak napr. takich mazuroŭ.

Chto tak dumaje, toj mocna mylajecca, bo narod biełaruski i krystalizavaŭsia z asobnych daŭniejšych słavianskich plamionaŭ i skrystalizavaŭsia jon u asobny narod, katory pryniala nazyvać **biełaruskim.**

Ale niekatoryja hetaha nia viedajuć, ci nia chočuć viedać. Bo nia tak jašče daŭno, užo pa vajnie, zdaryłasia mnie čytać u adnej pravincyjanalnaj polskaj hazecie taki skaz: „narody kresów wschodnich nie są jeszcze skrystalizovani pod względem narodowościowym“.

Voś-ža taki skaz raźminajecca z praŭdaju. Sprava majecca zusim inačaj. Na hetych „kresach wschodnich“ žyvuć u pieravažajučaj svajej bolšaści na poŭnačy biełarusy, a na paŭdni ukraincy. Narody biełaruski i ukrainski ŭžo **skrystalizavalisia** i to nie za našych časaŭ, a ŭžo davoli daŭno. Heta stałasia značna daŭniej, čym jany stali tak, ci hetak nazyvacca; bo kožnaja reč upierad jana musić być, a potym užo atrymoŭvaje nazoŭ.

Niekatoryja musić zabyvajuć, što narod nia jość nieśta takoje skamianiełaje, a jon krystalizujecca, paŭstaje, atrymoŭvaje nazoŭ, raźvivajecca, žyvie i pamiraje. I heta jość adna z pryčyn, što niekatoryja biełarusy nazyvajuć siabie imiem narodaŭ starejšych, dužejšych — nazyvajuć siabie ci to palakami, ci rasiejcami. Da taho-ž, kali ličyć biełarusaŭ katalikoŭ palakami — taksama niekatoryja buduć ličyć biełarusaŭ pravasłaŭnych — rasiejcami (a tak jano i robicca).

Tak dumać — heta vialikaja niedarečnaść, bo dvuch rodnych bratoŭ biełarusaŭ, z katorych adzin katalik, druhi pravasłaŭny — treba było-b ličyć tady adnaho palakom, druhoha rasiejcam!?

Inšyja ŭpierlisia ŭ tym, što biełarusaŭ niama i hodzi.

Ale-ž narod biełaruski jość! A što jon nia maje svajej dziaržaŭnaści, ci toje, što jon raźviŭsia krychu paźniej, čym narod rasiejski i polski, ci toje, što jašče mnohija z biełarusaŭ nia majuć nacyjanalnaj śviedamaści — heta ŭsio adnak nia značyć, što narodu biełaruskaha niama.

D. Aniško.

Tyja, da čyich ruk nie dachodzić „Chr. Dumka“ z dadatkam „Zorka,“ niachaj biezadkładna składajuć na pošcie „reklamacyju,“ a kali-b i heta nie pamahło, tady niachaj ab hetym paviedamlajuć redakcyju.

AD. STANKIEVIČ

Biełaruski Chryścijanski Ruch

Histaryčny narys.

RAZDZIEŁ IX. 27)

Z šyrejšaj dziejnaści BChD.

§ 2. — „Krynica“ i „Biełaruskaja Krynica“.

Vydaviectva „Krynicy“ ŭžo było naładžana ŭ 1916 h. u Pieciarburzie. Kala hetaj tady spravy rupiŭsia ks. F. Abrantovič, ciapierašni Apostalski Administratar u Charbinie. Pačała-ž adnak „Krynica“ vychodzić na nastupny 1917 h. 8 kastryčnika ŭ tym-ža Pieciarburzie. Da kanca hetaha hodu vyjšła jaje 6 numaroŭ.

U nastupnym 1918 hodzie vyjšli „Krynicy“ tolki try numary: u tym-ža Pieciarburzie dva i adzin u Miensku. Ciažkija časy vajny i revalucyi časciejšamu vychadu hetaha časapisu nia spryjali.

U 1919 h. ŭ źniŭni miesiacy, užo ŭ Vilni, „Krynica“ adžyła i pačała vychodzić nanova. Da kanca hetaha hodu vyjšła jaje tut 12 numaroŭ.

Dalejšy vychad „Krynicy“ ŭ h. 1920 adbyvaŭsia z pieraryvam. U pieršaj pałovie lipnia Vilniu zabrali balšaviki. Vydaviectva „Krynicy“ spyniłasia na numary 14. Paśla-ž vychadu z kraju balšavikoŭ, pačakaŭšy niekalki miesiacaŭ, u śniežni, „Krynica“ pačała vychodzić dalej. Ad pieraryvu da kanca hodu vyjšła jaje jašče tolki dva numary. Takim čynam za 1920 h. „Krynicy“ było numaroŭ 16.

Hod 1921 dla „Krynicy“ ŭ peŭnym značeńni byŭ ščaśliviejšym. Za hety hod časapis hety značna akrep: vychodziŭ čaściej, stalej, a tak-ža vidočna ŭžo vyrablaŭsia i ŭ sensie ideovym. Usich numaroŭ vyjšła 32. Ale na hetym numary „Krynicu“ spatkała niaščaście: polskija ŭłady „Siaredniaj Litvy“ vychad hetaha časapisu spynili. Pryčynaj dla hetaha ŭładam pasłužyŭ artykuł u tym-ža № 32 „Ab Sojmie ŭ Vilni“. Za hety artykuł, apračа spynieńnia „Krynicy“, była jana jašče aštrafavana na 10 tys. polsk. mrk. U 1921 h. Palaki hatavalisia da vybaraŭ u Vilenski Sojm, rychtavalisia da dałučeńnia našaha kraju da Polšč biez zaściarohaŭ. „Krynica“ z takoj centralistyčnaj palitykaj jaŭna zmahałasia. Dziela hetaha vydaviectva jaje było spyniena. Dla vykazańnia ŭ spravie Vilenskaha Sojmu biełaruskich dumak była jašče ŭ tym-ža 1921 h. vydana

Św. Ajciec ab adnosinach Kaścioła da matarjalnaj kultury.

Św. Ajciec padčas pryniaćcia niadaŭna pradstaŭnikoŭ Rymskaj Roty (Sudu Apostalskaj Stalicy) skazaŭ pramovu ab upływach Katalickaha Kaścioła na žyćcio matarjalnaje ludziej.

Św. Ajciec adznačyŭ, što haloŭnym arhumantam kamunizmu praciŭ katalicyzmu źjaŭlajecca ćvierdžańnie, byccam Kaścioł zusim nia cikavicca tym dabrom, jakoje patreł naje čałavieku ŭ žyćci dačasnym. Praŭda — śćviardžaje Papież — što haloŭnaj metaj kaścielnaha pravadaŭstva jość dabro ludzkich dušaŭ, pavodle ŭstanaŭleńnia Najvyšejšaha Pravadaŭcy, katory skazaŭ „Šukajcie pradusim Vaładarstva Božaha". Ale adnačasna Najvyšejšy Vučyciel dadaŭ: „A ŭsio inšaje budzie vam dadana". Chryścijanstva nie zabaraniaje čałavieku canić bahaćci matarjalnyja pavodle sapraŭdnaj vartaści, padparadkvajučy ich adnak dabru viečnamu i naležna z takoj acenaj imknucca da ich asiahnieńnia. Chryścijanskaja etyka nia tolki nie zabaraniaje ŭsialakich padobnych imknieńniaŭ, ale hetkija imknieńni stavić u peŭnaj miery jak abaviazak.

Kaścioł nie adharadžaje čałavieka ad śvietu, ad jaho viasiella i ščaścia, nie vymahaje razryvu łučnaści z im, choča tolki pastavić vyšej pryncyp ludzkoha ducha za materyju. Katalicyzm znaje žyćcio, znaje najbolš adarvany mistycyzm z ćviordaj praktykaj. Ci-ž Kaścioł jość voraham postupu matarjalnaha? Ci-ž Kaścioł nie pasyłaje i ciapier misyjanaraŭ da dzikich ludziej, kab nieśli im razam z relihijaj bahaćci kultury? Ci-ž i ciapier nie źjalajucca misyjanary prapahatarami cyvilizacyi ŭ Afrycy, Azii, Aŭstralii, Amerycy? Taksama i ŭ našych krajoch Kaścioł robić vialiki ŭpłyŭ na matarjalnuju kulturu, zabaviazvajučy tasavacca da pryncypaŭ maralnych u zdabyvańni bahaćcia. Tak-ža i ŭ spravach ekanamičnych katalik jość volny i niezaležny, padlahaje Kaściołu tolki ŭ spravach datyčačych zbaŭleńnia dušy, viery i maralnaści. Uva ŭsim inšym moža rabić usio, što jamu padabajecca, kali heta nia budzie supiarečna z pryncypami relihii i maralnaści. Mylajucca ludzi kažučy, što navuka Kaścioła paciašaje tolki tych, što adraklisia žyćcia na ziamli, bo jana daje radaść čałavieku nia tut, nie na ziamli. Hetkaje ćvierdžańnie fałšyvaje. Naadvarot, — sapraŭdnaje paniaćcie navuki Kaścioła pierakonvaje, što siarod roznarodnych filozafičnych i relihijnych systemaŭ, niama bolš žyćciovaha śvietahladu za śvietahlad chryścijanski.

Z biełaruskaha žyćcia

„U česć 950-hodździa Chryščenia Biełarusi." Pad hetkim nazovam vyjšla asobnaj brašurkaj pramova Ks. Ad. Stankieviča skazanaja na nabaženstvie ŭ kaść. św. Mikałaja, jakoje adpraviŭ a. M. Maskalik z nahody jubileju 950-hodździa chryścijanstva ŭ Biełarusi. Brašurka kaštuje 10 hrašoŭ, z pierasyłkaj 15. Hrošy možna prysyłać paštovymi značkami.

U studentaŭ. Biełaruski Studencki Sajuz zakrataŭsia kala pracy: adbyvajucca zborki i narady, a tak-ža rychtujecca „Studencki Šlach." dadatak da „Šlachu Moładzi." U Sajuz upisvajucca novyja siabry.

Zaduški. Biełaruskaja moładź i hramadzianstva ahułam, za prykładam minułych hadoŭ, na Zaduški a 17 hadzinie adviedvaje mahiły na Rośsie zasłužanych Biełarusaŭ. Zborka na mahile Kaz. Svajaka.

adnadnioŭka 25.XII pad nazovaj „Biełaruskaja Krynica". Takim čynam za 1921 hod usich numaroŭ „Krynicy" vyjšła 33.

U 1922 h., paśla dałučeńnia našaha kraju da Polščy i paśla likvidacyi „Siaredniaj Litvy" i jaje ŭłady, u miesiacy vieraśni „Krynica" pačała vychodzić uznoŭ. Byŭ heta čas pryhatavańnia da vybaraŭ u Polski Sojm u Varšavie. Biełarusy tady jšli razam z blokam usich nacyjanalnych mienšaściaŭ u Polščy. Usich numaroŭ „Krynicy" da kanca hetaha hodu vyjšła 11. Žmiest ich usich, z małymi vyniatkami, pieravažna ahitacyjna-vybarny.

Dalej „Krynica" vychodziła ŭ nastupnym liku: u 1923 h. vyjšła jaje 16 numaroŭ, u 1924—38, u 1925 — 48, u 1926 — 46, u 1927 — 52, u 1928 — 59, u 1929 — 38, u 1930 — 33, u 1931 — 43, u 1932 — 45, u 1933 — 46, u 1934 — 48, u 1935 — 48, u 1936 — 52 i ŭ 1937 — 4. Za ŭsie razam uspomnienyja hady vyjšła „Krynicy" 697 numaroŭ.

Nieadrečy było-b tak-ža pry hetaj nahodzie znać lik ekzemplaraŭ, lik usich paasobnych štuk „Krynicy" ŭsich numaroŭ za ŭspomnieny čas. Voś-ža ściślych dadzienych, na žal, u hetaj spravie nia majem. Ale za toje majem prybliznyja. „Krynicy" drukavałasia: śpiarša 300 štuk kožnaha numaru, paśla 500, 700—800, 1000, urešcie 2—3 tysiačy, 4—5 tys. a padčas vybaraŭ vychodziła 10 tysiač. Rachujučy takim čynam siarednim likam pa tysiačy štuk kožnaha numaru (697×1000) atrymajem całkom vialikuju sumu: 697,000 ekzemplaraŭ. Hetulki prybliźna štuk „Krynicy" da pač. 1937 h. razyjšłosia siarod biełaruskaha narodu, viadučy jaho da adradžeńnia, da lepšaha žyćcia.

Ličby hetyja sapraŭdy vartyja ŭvahi. Hetkaj ličby numaroŭ (nia ličačy, viedama, biełaruskich balšavickich štodzienńikaŭ), nie dasiahła ni adna z dasiulešnich biełaruskich narodnych hazet. Naprykład „Naša Niva" (1906—1915) daciahnuła niešta tolki da 450 numaroŭ. Słovam, „Biełaruskaja Krynica", siarod biełaruskaj presy, u biełaruskaj adradženskaj pracy i viekam i likam zajmaje adno z najbolš pačesnych miascoŭ.

Ideovy charaktar „Krynicy" śpiarša byŭ narodnicki, kulturna-praśvietny na hruncie katalickim. U pieršych hadoch svajho isnavańnia „Krynica" jašče nia mieła badaj nijakaha palityčnaha kirunku.

U 1921 h. „Krynica" pad upływam, vidać, polskaj akcyi za dałučeńnie našaha kraju da Polščy biez zaściarohaŭ, užo prybiraje palityčnuju afarboŭ-

U Litvie

Drennych haspadaroŭ buduć vyhaniać z haspadarki.

Sojmu ŭručany duža važny dla haspadaroŭ sialan prajekt zakonu, jaki chutka budzie pryniaty i ŭvojdzie ŭ žyćcio. Hety zakon maje na mecie ŭparadkavańnie ziamielnaj haspadarki. Pavodle jaho, haspadar ziamli, biaz uvahi na toje, ułaśnik jon ci arandar, budzie pazbaŭleny ziamli, kalı z pryčyny pjanstva, hultajstva, nieparadačnaści, apusklivaści abo dzieła jakich inšych błahich pryvyčak drenna haspadara.

Hetkim błahim haspadarom śpiarša budzie zroblena ŭvaha, praściaroha. Kali-ž toj, da kaho hena praściaroha budzie śkiravana, praz dva hady nie papravicca i dalej haspadaryć budzie niadobra, — akružny ziemski kamisar ab hetym daniasie ŭ hipateku, dzie henaha błahoha haspadara buduć spynieny pravy na ziamlu, na jakoj jon haspadaryć.

Paśla hetaha heny haspadar užo nia budzie mahčy svajej ziamli addać u arendu, pradać, abo daravać. Ziemski kamisar takuju spravu pieradaść u adumysłovuju kamisiju. Hetaja kamisija moža pakinuć taho haspadara na ziamli, kali budzie ŭvažać, što jon jašče papravicca, moža tak-ža dać jamu jašče adzin hod času dla ŭparadkavańnia haspadarki, kali ŭbača, što haspadar sapraŭdy praŭlajecca, a moža tak-ža ad jaho zusim adniać ziamlu i pieradać žoncy, a kali ad žonki adyjmajecca, — mužu abo jakomu, choć-by i dalejšamu, svajaku, kali taki viedamy jak dobry haspadar i sialanskaj haspadarkaj choča zaniacca. Akančalna hetaja kamisija budzie navat mahčy ziamlu błahoha haspadara pradać, ad arandara navat pierad terminam adniać i addać ułaśniku abo inšaj asobie.

Kamisija, pastanaviŭšy adniać ziamlu, ustanović canu ziamli. Kali-ž ziamla pradasca, tady, pazbaŭleny hetaj ziamli, haspadar, atrymlivaje nia bolš jak 2,5 prac. dažyvotna ŭ hod ad vartaści ceny, a kali ziamla pierajšła na muža, žonku, ci na svajaka, tady asoba, pazbaŭlena ziamli, atrymaje ŭtrymańnie dažyvotna, a jaho čaści spadkabierniki hrašyma atrymajuć stolki, skolki im naležyła-b, kali b ułaśnik pamior.

Hetak ahułam maje vyhladać heny zakon. Jaho hałoŭnaja meta — nie dapuścić, kab marnavałasia i niščyłasia sialanskaja hapadarka, i kab na jej haspadaryŭ toj, chto sam budzie mieć z jaje karyść i inšyja.

(„Ukininkas" № 22).

U Ukraincaŭ

Ukraincy i vybary. Usie ukrainskija palityčna-hramadzkija kirunki, aprača UNDO, u vybarach u polski parlamant učaścia nia prymajuć. UNDO maje na vybarnych śpiskoch 15 kandydataŭ.

Sud za prynaležnaść da OUN. Hetymi dniami adbyŭsia ŭ Lvovie vialiki sudovy praces, u jakim za prynaležnaść i dziejnaść u tajnaj arhanizacyi OUN (Orhanizacyja Ukrainskich Nacyjanalistaŭ) zasudžana 20 asob na karu ad 11 da 2 hadoŭ turmy.

Ukrainskija i polskija demanstracyi ŭ Lvovie. Polskaja presa padaje, što ŭ minułym tydni byli ŭ Lvovie ŭkrainskija demanstracyi, a paśla byli praciŭukrainskija demanstracyi polskija.

Kanfiskata ŭkrainskaj presy. U minułym tydni ukrainskija hazety vychodzili paśla kanfiskaty z vialikimi łysinami.

Vysialeńnie pravasłaŭnych śviaščeńnikaŭ. Administracyjnyja ŭłady vysielili z pravasłaŭnaj parafii ŭ Sidliškach na Chołmščynie śviašč. Śpirydona Łazuna, a na Padlaśsi z Kobylan śviašč. Ivana Jaciuka.

Jość u nas takija padpiščyki, jakija musić i zabylisia ab tym, što jašče nam nia ŭsio abo časam i ničoha nie zapłacili za hazetu. Voś-ža čas parupicca i zapłacić. Mnohija damahajucca, kab „Chr. Dumka" stałasia tydniovikam, a jak-ža heta zrabić pry takoj nieakuratnaści?! Dyk prosim piaśpiašycca. Numar našaha konta 63.

---

ku, baroniačy samadziejnaści kraju, upaminajučysia dla jaho terytoryjalnaj aŭtanomii.

Z hetkim palityčnym namieram „Krynica" ŭznaŭlaje svaju pracu paśla niekatoraha pieraryvu, uvosieni 1922 h., kali rychtavalisia vybary ŭ Polski Sojm.[1])

U 1923 h., kali BChD hłybiej brałasia za arhanizacyjnyju pracu i za raspracoŭku palityčnaj ideolohii, „Krynica" ŭžo snuje idealy ab niezaležnaj Biełarusi.[2])

U 1926 h., śviatkujučy dziesiatyja ŭhodki svajej pracy, „Krynica" ab sabie miž inšym hetak piša:

— Kruh dziejnaści našaj časopisi nia vyklučaje, praŭda, biełarusaŭ pravasłaŭnych, ale abymaje pradusim biełarusaŭ katalikoŭ. Zbudzić ich z viakovaha nacyjanalnaha snu, navučyć lubić i šanavać svajo rodnaje, a tak-ža baranić siabie ad ucisku palityčnaha, hramadzkaha i relihijna-kulturnaha, apirajučysia ŭ hetym zmahańni na asnovy chryścijanskaj navuki — voś tyja hałoŭnyja mety, jakija dziesiać hadoŭ tamu staŭlała sabie redakcyja „Krynicy"...

Pieršyja dva-try hady „Krynica" pradusim dziła ŭ biełaruskich masach pačućcio narodnaj śviedamaści, pačućcio ŭłasnaha honaru j pašany samych siabie, pavoli staŭlajučy prad imi poŭny ideał narodnaha žyćcia. Praca takaja „Krynicy" išła tuha, ale jšła ŭ pierad, pašyrałasia i pahłyblałasia. Što raz to bolšy lik padpiščykaŭ, bolšy lik karespandentaŭ i supracoŭnikaŭ, štoraz bolšaje ŭ masach zrazumieńnie staŭlanych redakcyjaj idealaŭ, — było jasnym dokazam, što ziernie kinutaje na biełaruskuju nivu abychodzice i runieje.

Śviatkavańnie 10-ych uhodkaŭ isnavańnia „Krynicy" paćviardziła ŭsio heta, jak nia treba lepš. U śviatkavańni pryniali ŭčaście pradstaŭniki ad vializarnaj bolšaści pavietaŭ biełaruskich ziamiel pad Polščaj. Z hutarak i vystupleńniaŭ hetych ludziej było vidać, što jany ŭžo ŭzhadavany „Krynicaj". U praciahu 10-cioch hadoŭ, pašyranyja „Krynicaj" idei, prynialisia da ich, jak najlepš. A pradstaŭniki hetyja — heta-ž viaskovaja intelihiencyja, heta mazhi i serca šyrokich sialanskich słajoŭ.

Siarod supracoŭnikaŭ i prychilnikaŭ było niekalki i biełarusaŭ pravasłaŭnych. Takim čynam hałoŭnaja meta „Krynicy" — nie razdzialać, a złučać usich biełarusaŭ u vadnu narodnuju siamju, choć u małoj miery, ale tak-ža ŭvachodzić u žyćcio.

1) Ad Redakcyi („Krynica" № 1, 1922).
2) Šlach i meta „Krynicy" (№ 1, 1923) i Ab sabie samoj („Krynica" № 1, 1924).

U byŭšaj Čechasłavaččynie

Pierabudova.

Paśla pastanovy vialikadziaržaŭ — Anhlii, Niamieččyny, Francyi i Italii — čechasłavackaja respublika terytoryjalna značna zvuziłasia. Niamieckaje vojska ŭžo zaniało sudecki kraj, polskaje vojska zaniało terytoryju Šlonska za Olzaj, a za terytoryju z vuharskim nasielnictvam miž Čechasłavaččynaj i Vuhryjaj adbyvajucca pierahavory, jakija davodziać da vostraha sporu abiedźvie dziaržavy. U hranicach čechasłavackaj respubliki astajucca: aŭtanomnaja Słavakija, Zakarpackaja Ukraina i Čechi.

Federacyja Čechii, Słavakii i Zakarpackaj Ukrainy.

Premjer uradu i namieśnik prezydenta čechasłavackaj respubliki hien. Syrovy publična pa radyjo zajaviŭ, što češki narod prystupaje ŭžo da arhanizacyi svajej dziaržavy na hetkich padstavach: na dobrasusiedzkim sužyćci z inšymi dziaržavami i novaj nutranoj palitycy. „Budziem ciapier žyć na mienšaj terytoryi — zajaŭlaje hien. Syrovy — ale na svajej ułasnaj. Novaja čechasłavackaja respublika budzie apiracca na Čechii, Słavakii i Zakarpackaj Ukrainie".

Z hetaha vidać, što čechasłavacki ŭrad maje kiravacca ŭ nutranoj palitycy da stvareńnia i zamacavańnia čecha-słavacka-zakarpacka-ukrainskaj federacyi.

Aŭtanomija Słavakii.

Słavakija ŭžo źjaŭlajecca aŭtanomnaj krainaj z svaim ułasnym uradam. Supolnaja z čechami tolki palityka zahraničnaja, vajna i finansy. Škada, što nie dačakaŭ hetaha ks. Hlinka, jakoha spoŭnilisia plany i praca.

Aŭtanomnaja Zakarpacka-Ukrainskaja respublika.

U subotu 8 kastryčnika 1938 h. paŭstała aŭtanomnaja ŭ hranicach Čechasłavaččyny Zakarpackaja Ukrainskaja respublika. U hety dzień paŭstaŭ pieršy ŭrad Zakarpackaj Ukrainy, złožany z piacioch ministraŭ i abniaŭ vykanaŭčuju ŭładu ŭ Zakarpackim Ukrainskim kraju. Zakarpackaja Ukraina maje takija-ž pravy, jak i Słavakija.

Zakarpackaja Ukraina — eŭrapejskaj prablemaj.

Paŭstańnie aŭtanomnaha ŭradu ŭ Zakarpackaj Ukrainie vyklikała ŭ Eŭropie vialikaje palityčnaje ŭzvarušańnie, jakoje hułkim recham adbivajecca ŭva ŭsiej eŭrapejskaj presie. Z hałasoŭ hetaj presy vynikaje, što paŭstańnie Zakarpacka-Ukrainskaj aŭtanomnaj respubliki spyniaje novyja palityčnyja plany niekatorych dziaržaŭ, u vialikaj miery kamplikujučy novy palityčny ŭkład u Eŭropie, stvarajučy padstavu da dalejšaha raźviccia ideału samaaznačeńnia narodaŭ praz siaredniuju Eŭropu ŭ kirunku SSSR.

Da spravy hranicy miž Polščaj i Vuhryjaj.

Vuhryju ad Polščy addzialaje Słavakija i Zakarpackaja Ukraina. Kab stvaryć supolnuju hranicu miž Polščaj i Vuhryjaj, treba ŭłučyć, kali nie abiedźvie hetyja aŭtanomnyja respubliki, dyk prynamsi Zakarpackuju Ukrainu, abo ŭ hranicy Polščy, abo ŭ hranicy Vuhryi. Polskaja presa i ahułam polskaja palityka imknučysia da hraničnaha zbližeńnia Polščy z Vuhryjaj, nia stavić damahańnia pryłučeńnia da Polščy ani Słavakii, ani Zakarpackaj Ukrainy, a tolki radzić hetym krainam złučycca z Vuhryjaj.

Časta zdarajecca, što mnohija našy padpiščyki nie atrymlivajuć, abo atrymlivajuć nieakuratna „Chr. Dumku." Voś-ža pakryŭdžanyja ŭ takich vypadkach niachaj składajuć na svajej pošcie „reklamacyju."

„Reklamacyja" ničoha nie kaštuje i robicca hetak:

Nie atrymaŭ № . . . tut padać katory numar „Chr. Dumki" i dać svoj adras. Bolš ničoha pisać niamožna.

Na naradzie padčas śviatkavańnia našy supracoŭniki i prychilniki vyskazalisia: za patrebu biełaruskaj narodnaj škoły, za zamienu pa kaściołach i cerkvach polskaj i rasiejskaj movaŭ na movu rodnuju biełaruskuju, za hłybokuju reformu rolnuju, za patrebu ŭ žyćci narodu relihii, za pryvatnuju ŭłasnaść i ŭreščie vykazali zrazumieńnie patreby imknieńnia da ideału poŭnaj samastojnaści biełaruskaha narodu[1]). —

Ad hetaha bolš-mienš času „Biełaruskaja Krynica" (zamiest zakrytaj polskimi ŭładami „Krynicy") pierastała być tolki orhanam katalikoŭ, a stałasia ahulna-biełaruskaj i chryścijanskaj, stałasia časapisam i katalikoŭ i pravasłaŭnych niezaležnickaha palityčnaha kirunku. Takoj jana astałasia až da svajho kanca ŭ 1937 h.

Dziela pracy katalickaj dla katalikoŭ Biełarusaŭ u 1928 h. paŭstaŭ adumysłovy časapis „Chryścijanskaja Dumka", jakaja vychodzić i siańnia.

8 kastryčnika 1932 h. „Bieł. Krynicy" spoŭniłasia 15 hadoŭ jaje isnavańnia. Z hetaj nahody spatykajem u jej artykuł ab kanfiskatach jaje ŭładami. Voś što tam miž inšym čytajem:

„Hod 1923 prynios „Krynicy" pieršuju kanfiskatu administracyjnymi ŭładami i 3 mies. turmy redaktaru.

U 1924 h. redaktara „Krynicy" spatkaŭ pieršy sud za try niekanfiskavanyja numary. U hetym-ža hodzie byli tak-ža čatyry kanfiskaty.

Hod 1925 prynios „Krynicy" piać kanfiskat i prakurorski zahad ab spynieńni jaje. Takim čynam „Krynica", na dzieviatym hodzie svajho isnavańnia, pamierła nie svajej śmierciaj. Zamiest jaje 20.IX.25 h. pačała vychodzić „Biełaruskaja Krynica", z jakim nazovam jana praisnavała da svajho kanca. Jasna, što źmiena heta była čysta farmalnaj i što faktyčna isnavała dalej taja-ž „Krynica".

Redaktar „Krynicy" B. Turonak ad 1923 h. da druhoj pałovy 1925 h. mieŭ za „Krynicu" dziesiatak sudovych spraŭ, za jakija byŭ asudžany na try miesiacy vastrohu z strymańniem kary na piać hadoŭ. Redaktar adnak turmy skaštavaŭ, bo niešta miesiac siadzieŭ da sudu. Mieła tak-ža redakcyja za hety čas nia mała hrašovych štrafaŭ.

Hod 1926 dla „Bieł. Krynicy" — heta čas ideolohičnaha šukańnia, čas abnovy taho kirunku, jakomu jana słužyła. U vyniku hetaha šukańnia na bačynach „Bieł. Krynicy" pajaviłasia novaja prahra-

1) „Bieł. Krynica" № 38, 1926.

Palityka

Z Polščy.

Akančalnaje pryłučeńnie Zaolzanskaha Šlonsku. Rada Ministraŭ 9 h. m. pryniáła dekret Prezydenta ab pryłučeńni Ciešynskaha Šlonsku da Polščy. Ciešynski Šlonsk uvachodzić u šlonskaje vajavodztva.

OZN nia budzie supracoŭničać z nacyjanalnymi mienšaściami. PAT z 7 h. m. padaje: U źviazku z viestkami ŭ niekatorych hazetach, što OZN (Oboz Zjednoczenia Narodowego) u vybarach supracoŭničaje z nacyjanalnymi mienšaściami - štab OZN-u ścviardžaje, što hetyja viestki nie praŭdzivyja. OZN pravodzić svaju dziejnaść vykľučna siarod polskaha hramadzianstva.

Vyznačeńnie kandydataŭ na pasłoŭ u Sojm. Vybarnyja kalehii 13 h. m. uva ŭsich vybarnych okruhach vyznačyli kandydataŭ na pasłoŭ u Sojm, na jakich 6 listapada buduć hałasavać. Siarod vyznačanych kandydataŭ pieravažajuć kandydaty OZN-u.

U SSSR.

Kamintern prociŭ Zakarpackaj Ukrainy. SSSR biez pratestaŭ zhadziŭsia na padzieł Čechasłavaččyny. Ciapier užo ŭsie svaje siły napružvaje, kab nie dapuścić da stvareńnia niezaležnaj Zakarpackaj Ukrainy. Kamintern daŭ zahad kamunistam u Zakarpackaj Ukrainie, kab damahalisia pryłučeńnia Zakarpaćcia da Vuhryi i kab nijak nie zhadžalisia na stvareńnie niezaležnaj Zakarpackaj Ukrainy.

Bunty ŭ Savieckaj Ukrainie i Savieckaj Biełarusi. Apošnimi časami pačalisia nanova vialikija bunty ŭ Savieckaj Ukrainie i Savieckaj Biełarusi. Hetym razam pačało buntavacca vojska. U Kijavie zbuntavalisia lotniki i z arapłanaŭ raskidali afiški prociŭbalšavickaha źmiestu.

U Miensku nadoviačy zbuntavaŭsia ŭvieś štab aficeraŭ biełaruskaha harnizonu. Aficery na ahulnym schodzie adkryta vystupili prociŭ dyktatury Stalina i damahalisia źmieny nutranoj palityki ŭ SSSR. Padčas uspakojvańnia aficeraŭ niekalki asob zabita, mnoha raniena i masova praviedzieny aryšty.

Dalejšaja „čystka" ŭ SSSR. Kryvavyja raspravy savieckaha režymu z palityčnymi praciŭnikami balšaviki cynična nazyvajuć „čystkaj", što abaznačaje ačyščeńnie ad varožaha elementu. Hetkaja „čystka" adbyvajecca ŭ SSSR biezpraryŭna. Tymčasam hetych niepažadanych ludziej nie źmianšajecca ŭ SSSR, ale ŭściaž prybyvaje. Apošnimi časami, jak padajuć hazety, aryštavany maršał Blucher i 45 inšych hieneraŭ.

Roznyja viestki

Sušvietny arabski kanhres. Hetymi dniami adbyŭsia ŭ Kairy sušvietny arabski kanhres. Na kanhresie było kala 2000 pradstaŭnikoŭ z usich važniejšych arabskich krajoŭ. Araby damahajucca, kab adnosna ich było tasavana prava samaaznačeńnia narodaŭ, a hetym samym Araby vystupili prociŭ tvareńnia žydoŭskaj dziaržavy ŭ Palestynie.

Žydy—nacyjanalisty za svaju dziaržavu ŭ Palestynie. Nia ŭsie žydoŭskija palityčnyja partyi stajać za ŭtvareńnie žydoŭskaj dziaržavy ŭ Palestynie. Za Palestynu dla žydoŭskaj dziaržavy stajać tolki nacyjanalisty-sijanisty. Nadoviačy centrala sijanizmu vydała adozvu da ŭsich Žydoŭ na celym śviecie, zaklikajučy ich da baraćby za ŭtrymańnie žydoŭskaj dziaržavy ŭ Palestynie.

Vialikaja hrašovaja pazyčka dla Čechasłavaččyny. Anhielski ŭrad abiacaŭ pazyčyć Čechasłavaččynie 30 miljonaŭ funtaŭ šterlinhaŭ (kala miljarda zł.) na haspadarčaje ŭparadkavańnie pasla terytoryjalnaha raździełu. Z hetaj pazyčki Čechasłavaččyna 10 miljonaŭ funtaŭ užo atrymała.

Niamieckija damahańni ŭ Polščy. U minułym tydni premjer uradu hien. Sławoj-Składkoŭski pryniaŭ pradstaŭnikoŭ niamieckaj mienšaści ŭ Polščy b. senataraŭ Hasbacha i Viesnera, jakija padali svaje postulaty ŭ spravie školnaj, adnosna zakonu ab pryhra

---

ma BChD, adnoŭlenaja, pieradumanaja i pamahčymaści datarnavanaja da vymohaŭ času i da patreb biełaruskaha narodu. Hod hety prajšoŭ biez kanfiskat.

Hod 1927 dla „Bieł. Krynicy" prajšoŭ tak-ža biez kanfiskat. „Bieł. Krynica" z hetaha hodu, paśla abnovy BChD, adznačajecca bolšaj ideolohičnaj jasnaściaj u halinie hramadzka-palityčnaj, ekanamičnaj i kulturna-relihijnaj.

Hod 1928 prynios „Bieł. Krynicy" niespadzieŭki: až siem kanfiskat i ŭ śniežni miesiacy viedamuju zabaronu Arcyb. Jałbžykoŭskaha katalikom čytać jaje".1)

U 1929 h. redaktaram „Bieł. Krynicy" staŭsia J. Paźniak i byŭ im až da pač. 1936 h. Paśla byŭ redaktaram Ad. Dasiukievič až da spynieńnia časapisu. Dalej sprava kanfiskataŭ vyhladaje hetak: u 1929 — 2 kanfiskaty, u 1930 — 5, u 1931 — 5, u 1932 — 3, u 1933 — 5, u 1934 — 5, u 1935—4, u 1936 — 11 i ŭ 1937 — 1. Usiaho razam za ŭvieś čas svajho isnavańnia „Krynica" mieła 58 kanfiskataŭ. Redaktar J. Paźniak mieŭ da 35 redaktarskich sudovych spraŭ, za niekatoryja z jakich byŭ apraŭdany, a za mnohija asudžany na štrafy i na aryšty.

1) 15-yja ŭhodki „Krynicy". („Бел. Кр." № 34, 1932)

Redaktar Ad. Dasiukievič mieŭ tak-ža niekalki sudovych spraŭ; u apošniaj z ich atrymaŭ 6 miesiacaŭ turmy z strymańniem kary.

Dareču tut budzie tak-ža adciemić, jak BChD adnosiłasia *da spravy šryftu*. Znajomimsia z hetaj spravaj pišučy ab „Krynicy", bo-ž vyrašeńnie spravy hetaj pradusim u „Krynicy" i vyjaŭlajecca, jakaja ad 26.X.1929 h. pačałasia drukavacca i łacinkaj i hraždankaj, pry tym badaj bolš hraždankaj.

Dakładna ŭsiu hetu spravu apisvaje „Bieł. Kr." ŭ dvuch numaroch 29 i 30 1929 h ŭ artykułach: „Treba pašyryć hraždanku" i „I kirylica i łacinka". U hetych artykułach „Bieł. Kr." dachodzić da vysnavu, što ŭ imia nacyjanalnaj jednaści Biełarusy pavinny znać i łacinku i hraždanku i što samoj „Bieł. Kr." naleža adhetul drukavacca i tak i hetak.

Paśla hetaha CK—BChD pastanaviŭ pisać „Bieł. Krynicu" i hraždankaj i łacinkaj.

Na zakančeńnie treba jašče słoŭ skolki skazać ab niekatorych, prynamsi najbolš typovych, varožych adnosinach da „Krynicy". Biarom dva zdareńni, abodva z 1921 h. Pieršy — heta skarha ŭ Rym polskich nacyjanalistaŭ na biskupa J. Matulevičа z tej pryčyny, što jon nie zabaraniaje „Krynicy" vychodzić u śviet. Skarha taja z Rymu była prysłana

Žadajuć svajej movy.

v. Kavali kala Małoj Bierastavicy. U našaj vioscy sapraŭdnych kavaloŭ tak jak i niama, ale ludzi ŭ nas zdarovyja i rosłyja, dyk heta i dobra, što vioska naša Kavalami zaviecca. Ciažkoje ŭ nas žyćcio, vuzieńkija našy pałoski i zarabotkaŭ niama, marnujem my svaje čałaviečyja siły i žyviom aby dzień da viečara! Niekatoryja z našych chodziać na rabotu ŭ dvor Małuju Bierastavicu. Ale tam zarabotki heta kapla ŭ mory. Usia naša vioska abrabiła-b hetkich piać dvaroŭ! U našu viosku časta palicyjanty zahladajuć. Nas kruhom prazyvajuć radykałami.

Blizka nas jość carkva i kaścioł i my tudy chodzim. Ale biełaruskaha tam niama ničoha. Užo hdzie, jak hdzie, ale ŭ Małoj Bierastavicy pa śviatyniach kaniečna navučańnie šv. viery pavinna adbyvacca i pabiełarusku!

F. B.

Цяжкая мэліярацыя.

Чэрэса, Браслаўскага пав Сяляне нашы ўсімі сіламі імкнуцца да таго, каб палепшыць свой быт; да гэтага імкненьня далучаюцца так-жа і самаўрады, праводзячы асушкі балот і загаспадараваньне на няўжытках. У некаторых мясцох праца гэта зьяўляецца патрэбнай і карыснай, а ў некаторых яна ёсьць патрэбна так, як сабаку пятая нага. Але, ня гледзячы на гэта, мэліярацыя адбываецца ўсюды і, замест палёгкі, яна кладзець на плечы сялян часта лішні цяжар. Напр. сёлета шмат у якіх вёсках нашай ваколіцы адбываецца гэтая мэліярацыя на мясцох высокіх, дзе ў мокрыя гады ходзяць не мачаючы ног. Сяляне не маглі з гэтым пагадзіцца і падавалі скаргі да розных урадаў, але ўсё чулі адну песьню, што гэткім чынам трэба паляпшаць жыцьцё сялян. Але пакуль гэтага палепшаньня сяляне дачакаюць, дык яшчэ шмат дарэмна напрацуюцца, капаючы равы на сваіх высокіх грунтох.

Селянін.

---

ničnaj pałasie, ab patrebie roŭnaści niamieckaha rabotnictva i ab spravach kaścielnych.

Niemcy damahajucca aŭtanomii i ŭ Alzacyi i Lotarynhii. Hazety padajuć, što ŭ francuskich pravincyjach, u Alzacyi i Lotarynhii tamašnija niemcy pačali damahacca aŭtanomii.

Vilenskaja chronika.

Pamiatnik marš. J. Piłsudzkamu maje być pastaŭleny na placy katędralnym.

50-hadoŭ kapłanstva I. E. biskupa-sufrahana K. Michalkieviča skončyłasia ŭ minułym tydni. Pry hetaj nahodzie treba adznačyć, što biskup Michalkievič prad vajnoj pamahaŭ biełaruskaj hazecie ŭ Vilni „Biełarus."

Paštovaja skrynka

Ks. V. S. Užo hena knižka dla Vas jość. Chutka atrymajecie, niachaj tolki padpišucca hramadzianie. Vašy artykuliki pojduć u nastupnych numaroch.

S. U. Zamiest pisać da nas i tracić hrošy na marki, składajcie na pošcie „reklamacyi."

Z. F. Što pišycie ŭ redakcyju, pišycie vyrazna.

M. D. Nia viedajem, ci „Chr. D." da vas dojdzie, bo nadta-ž niavyrazna Vy napisali svoj adras.

M. B. Adzin drukujem ciapier, a druhoje pakidajem na paśla.

A. Ch. Dobra, vysyłajem. Nie zabyvajcie ab padpiscy.

A. D. Viečary doŭhija, raboty niama — vučyciesia sami i vučycie druhich.

Prysłany ŭ Redakcyju

„Oriens" — dwumiesięcznik poświęcony sprawom religijnym Wschodu. Wrzesień - Październik 1938. Warszawa.

«Дзвони» — літературно-науковий журнал, ч. 9, 1938, Львів.

«Богословія» — тримісячник, кн. 2-3, 1938 Львів.

---

bp. Matulevičy nazad dziela vyjaśnieńnia. Voś-ža biskup skarhu tuju pieradaŭ mnie, jak faktyčnamu redaktaru, kab ja daŭ tak-ža svaje vyjaśnieńni na pastaŭlenyja ŭ skarzie „Krynicy" zakidy. A zakidy tam byli hetkija: 1) Duch biełaruskaha katalickaha kleru supiarečny z katalickaj etykaj. 2) „Krynica", nia hledziačy, što jość orhanam, jakim kiruje kler, krytykuje kaścielnuju ŭładu sposabam niedapuščalnym. 3) „Krynica" ŭzbudžaje nianaviść da polskaha narodu, dziaržavy i polskaha ŭradu. 4) Uzbudžaje hvałtoŭnyja klasavyja antahanizmy i 5) „Krynica" vyrazna sympatyzuje balšavikom.

Voś-ža na hetyja, całkom niasłušnyja i vydumanyja zakidy procić „Krynicy" polskich nacyjanalistaŭ, mnoj było dadzienaje adpaviednaje vyjaśnieńnie i ŭručana biskupu Matulevičy.

A voś druhi, nia mienš cikavy dakumant, jaki śviedča ab sapraŭdy dziŭnaj „starannaści" adnaho polskaha ŭradoŭca adnosna „Krynicy". Dakumant hety, napisany susim niahramatna, źmiaščajem poŭnaściu, ničoha ŭ im nie źmianiajučy:

Odpis
Poufne

— Starostwo Wołożyńskie
Naczelnik II Rejonu
15 października 1921 r. Do p. Wójta,

№ 776—I gminy Baksztańskiej
m. Naliboki

Polecam zwrócić uwagę na rozpowszechnienia czasopiśmu i w wypadkach ujawniczania białoruskiej gazety „Krynica" takową bez względnie konfiskować i przesyłać do rejonu.

M. Łojko podpis nieczytelny
St. Kancelista Naczelnik II Rejonu

Za zgodność: Steckin
Kierownik Szkoły Downarskiej. —

Urešcie hod 1936, jak užo ŭspaminałasia, prynios „Bieł. Krynicy" vialikaje niaščaście, bo spynieńnie jaje ŭładami. Spyniŭ jaje Vilenski Akružny Sud 18.XII.36 h. na prapazycyju Vilenskaha Haradzkoha Starasty. „Bieł. Kr." baraniłasia. U vyniku abarony sudovymi ŭładami było spynieńnie źniata i dziakujučy hetamu ŭ 1937 h. „Bieł. Kr." jašče vyjšli 4 numary. Paśla ŭznoŭ sudovymi ŭładami była jana spyniena, ad čaho vydaviectva škiravała spravu ŭ Kasacyju. Adtul adkazu jašče (kastryčnik 1938) niama. Apošni numar „Bieł. Kr." vyjšaŭ 15.IV. 1937 h. Heta niaščaście spatkała „Bieł. Kr." na dvaccatym hodzie jaje isnavańnia. Ci sudžana jej kali jašče ŭvaskresnuć — niaviedama. Ale ŭsio byvaje.

Выбарная ардынацыя ў самаўрады

Закон аб выбарах грамадзкіх, валасных і паветавых радных з 16.VIII.1938 г. (Dz. U. Nr. 63, paz. 481).

АДДЗЕЛ І.

Выбары грамадзкіх радных.

Выбарныя камісіі.

Паясьненьне: Гэты пададдзел артыкулаў перадаём у скарочаньні, выказваючы іх галоўныя пункты.

Арт. 8. Выбарныя камісіі ёсьць двайныя грамадзкія і акружныя. Калі грамада не падзелена на вокругі, тады абыймае ўсе выбарчыя справы грамадзкая камісія. Старшыню камісіі назначае паветавы стараста з жыхароў данай грамады, а сябраў камісіі выбірае калегія валасной управы, так-жа з жыхароў данай грамады. Кандыдат на раднага ў той грамадзе ня можа быць ані старшынёй, ані сябрам выбарнай камісіі.

Арт. 9. Ад прыняцьця абавязку старшыні і сябры камісіі ніхто, без паважнай прычыны, адказацца ня можа. За няпрыняцьце гэтага абавязку грaзіць кара ад 10 да 100 зл.

Арт. 10. Сябры камісіі выконваюць свае абавязкі бясплатна. Можна трэбаваць толькі звароту коштаў праезду.

Арт. 11. Разам з сябрамі камісіі назначаюцца і іх заступнікі, якія могуць бываць на ўсіх паседжаньнях камісіі, але галасуюць толькі тады, калі заступаюць няприсутных сябраў камісіі.

Арт. 12. Да важнасьці пастановы камісіі трэба прысутнасьці старшыні і 2 сябраў камісіі. Пастановы прыймаюцца большасьцяй галасоў.

Арт. 13. Выбарныя камісіі ліквідуюцца пасьля заканчэньня і ўправамацненьня выбараў.

Сьпіскі выбаршчыкаў.

Паясьненьне: Гэты пададдзел перадаём у скарочаньні агулам, выказваючы галаўнейшыя чыннасьці.

Арт. 14. Сьпіскі выбаршчыкаў састаўляе войт. Калі грамада падзелена на вокругі, тады для кожнага вокругу мае быць асобны сьпісак. Найдалей 15 дня пасьля аб'яўленьня выбараў войт павінен пераслаць сьпіскі выбаршчыкаў старшыні грамадзкай камісіі.

Арт. 15. Аб'яўленьне выбарнай чыннасьці: За 18 дзён прад галасаваньнем войт аб'яўляе ў грамадзе мяйсцовым спосабам аб выбарах. У гэтым аб'яўленьні падае: 1) лік мандатаў у грамадзе; 2) падзел грамады на вокругі; 3) склад камісіі; 4) лік мандатаў у кожным окрузе; 5) памешчаньне, дні і гадзіны, дзе мае ўрадаваць грамадзкая камісія; 6) дні, гадзіны і месца аб'яўленьня сьпіскаў выбаршчыкаў і падаваньня рэклямацыяў ды паўторнага аб'яўленьня гэтых сьпіскаў; 7) дні, гадзіны і месца падаваньня кандыдатаў; 8) лік выбаршчыкаў, якія маюць права падаваць кандыдатаў у вокрузе; 9) месца, дзень і гадзіна галасаваньня; 10) зьмест артыкулаў 16 і 20 закону. Калі-б аб'яўленьне выбараў было ня так выкананае, дык гэта была-б падстава да выбарнага пратэсту.

Аб'яўленьне сьпіскаў і рэклямацыі.

Арт. 16. (1) Сьпіскі выбаршчыкаў будуць аб'яўлены ў памешчаньні грамадзкай выбарнай камісіі на другі дзень пасьля аб'яўленьня войтам выбараў безпрарыўна ў працягу 3 дзён, найменш праз 5 гадзін у дзень.

(2) Падчас аб'яўленьня сьпіскаў кожны грамадзянін, можа іх пераглядаць, рабіць з іх выпісы, а асобы, што маюць права выбіраць могуць падаваць у грамадзкія выбарныя камісіі рэклямацыі.

Арт. 17. (1) Рэклямацыі можна падаваць з прычыны: 1) прапушчэньня таго, хто мае права галасаваць, 2) упісаньня таго, хто ня мае права галасаваць.

(2) Рэклямацыя падаецца пісьменна, або вусна ў пратакол з выясьненьнем прычыны.

(3) Грамадзкая камісія разглядае рэклямацыю безадкладна; у патрэбе камісія можа трэбаваць прадлажэньня або дапаўненьня довадаў.

Арт. 18. Грамадзкая камісія, разгледзіўшы рэклямацыю з прычыны неўпісаньня ў сьпіскі таго, хто мае права галасаваць:

1) упіша ў сьпіскі выбаршчыкаў або 2) паведаміць асобу, няўпісаную ў сьпіскі, што рэклямацыю адкідае.

Паясьненьне: Гэты артыкул перадаём у скарочаньні

Арт. 19. Адносна рэклямацыяў з прычыны ўпісаньня ў сьпіскі асоб, што ня маюць права галасаваньня, камісія сьцьвердзіўшы факты, або выкасоўвае із сьпіскаў тыя асобы, або адкідае рэклямацыю і аб гэтым паведамляе заінтэрасаваных. Заінтэрасаваная асоба мае права падаваць у камісію ў працягу 2 дзён спраціўленьне і выясьненьне.

Арт. 20. (1) Грамадзкая выбарная камісія найпазьней 3-га дня пасьля тэрміну, прадбачанага ў арт. (1) зробіць у сьпісках выбаршчыкаў зьмены, што паўсталі з прычыны рэклямацыяў, ад таго часу сьпіскі выбаршчыкаў будуць прызнаны, аканчальна ўстаноўлены і ўжо тады ня можна ў іх рабіць ніякіх зьменаў.

(2) Галасаваць будуць мець права толькі тыя асобы, што ўпісаны ў аканчальна ўстаноўлены сьпісак выбаршчыкаў.

(3) У выпадку падзелу грамады на выбарныя вокругі, старшыня грамадзкай выбарчай камісіі перашле прад днём галасаваньня і пасьля апублікаваньня, аб якім кажа арт. 26, старшыням акружным выбарных камісіяў сьпіскі выбаршчыкаў даных акругоў.

(д. б.).

„Chr. Dumka" vychodzić: 1, 10 i 20 kožnaha miesiaca.
Padpiska na hod — 3 zł., na paŭhodu — 1 zł. 50 hr., na try miesiacy — 75 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hrašoŭ.
Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Adkazny redaktar V. JERMAŁKOVIČ — Vydaviec KS. AD. STANKIEVIČ

Bielaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, Zavalnaja vul. № 1.